مقاله کوتاه

بررسی الگوهای مطالعاتی در دانشجویان زنان و زایمان مقاطع مختلف تحصیلی در بیمارستان شهید بهشتی اصفهان

فرحناز مردانیان, مونس کازرونی‌زاده

چکیده

مقدمه. برنامه‌ریزان آموزشی توجه ویژه‌ای به عوامل مؤثر بر یادگیری دارند و لازمست از الگوی مطالعاتی، عادات، منابع مورد استفاده دانشجویان مطلع باشند تا با شناخت نقاط قوت و ضعف این الگوها تغییر برنامه آموزشی را فراهم نمایند, بنابراین, پژوهشی با هدف تعیین الگوی مطالعاتی دانشجویان پزشکی، کارورزان و دستیاران بخش‌های زنان و مامایی بیمارستان بهشتی اصفهان در سال ۱۳۷۹ انجام شد.

روش‌ها. در یک مطالعه توصیفی ۲۶۰ نفر از دانشجویان پزشکی، کارورزان و دستیاران بخش‌های زنان و مامایی بیمارستان بهشتی اصفهان به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده مورد پرسش قرار گرفتند. روش گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ای بود که روایی آن با اعتبار محتوا و پایایی آن با آزمون مجدد تأیید شده بود. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و به صورت فراوانی مطلق و نسبی تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج. منبع مطالعه اکثریت دانشجویان پزشکی (۴۵ درصد) و کارورزان (۵۰ درصد) در طول ترم کتاب درسی و منبع مطالعه حوالی امتحان برای اکثریت دانشجویان و کارورزان جزوه و برای دستیاران کتب بوده است، اکثریت دانشجویان، کارورزان و دستیاران برای مطالعه از کتب ترجمه شده استفاده می‌نمودند. چهل و دو و نیم درصد آنها ساعات خاصی برای مطالعه داشته و اکثریت شبانگاه مطالعه می‌نمودند، تأهل، داشتن فرزند و مسؤولیت‌های دستیاران در بیمارستان مهمترین مانع مطالعه در این گروه بوده است.

بحث. شیوه، مدت و منابع مورد استفاده دانشجویان، کارورزان و دستیاران کاستی داشته و نیازمند اصلاح، آموزش و فراهم آوردن تسهیلات و امکانات است.

واژه‌های کلیدی. الگوی مطالعاتی, دانشجویان پزشکی, کارورزان, دستیاران

مقدمه

یکی از موضوعات حائز اهمیت در یادگیری، الگو یا شیوه‌های مطالعه فراگیران می‌باشد. افراد روش مطالعاتی و یادگیری یکسانی ندارند و بر حسب شرایط و علایق و عادات موجود از شیوه‌های مختلفی استفاده می‌نمایند.

کارآیی مطالعه به دو عامل انگیزش و روش کار بستگی دارد. خصوصیت یک مطالعه خوب شامل انعطاف در سرعت، درک و نگه‌داری حافظه، تمرکز حواس و ارزشیابی انتقادی است(۱). فاکتورهای مؤثر در تسهیل این امر شامل برنامه‌ریزی مطالعاتی، در نظر گرفتن اقدام فوق برنامه، تقسیم اوقات، انتخاب زمان مناسب، تقسیم زمان مطالعه بر حسب ساعات و در نظر گرفتن مکان مناسب برای مطالعه و استفاده از منابع مناسب است(۲). از آنجا که روش مطالعه دانشجویان در یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنها مؤثر است و فرایند حاصل در مهارت‌های شناختی و عملی و در نهایت سرنوشت شغلی آنها نقش دارد، لازم است به آن توجه و در جهت اصلاح آن برنامه‌ریزی شود. برنامه‌ریزان آموزشی توجه ویژه‌ای به عوامل مؤثر بر یادگیری دارند و لازمست از الگوی مطالعاتی، عادات، منابع مورد استفاده دانشجویان مطلع باشند تا با شناخت نقاط ضعف و قوت این الگوها, امکان تغییر برنامه در جهت پیشرفت تحصیلی و دستیابی به هدف‌های آموزشی را فراهم نمایند.

دکتر فرحناز مردانیان (استادیار), گروه زنان و زایمان, مرکز آموزشی- درمانی شهید بهشتی, خیابان مطهری, اصفهان.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-11]

در پژوهشی, عوامل تهدیدکننده بازده آموزشی در دانشجویان آفریقای جنوبی بررسی گردیده و بخشی از مشکلات مربوط به الگوهای مطالعاتی دانشجویان ارائه شده است(۳). مطالعه‌ای در تهران نشان داده که اکثر دانشجویان برای شب امتحان از جزوات و در طول ترم از منابع معرفی شده استفاده می‌نمایند(٤).

در مورد الگوی مطالعاتی دانشجویان مقاطع مختلف پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان, اطلاعاتی در دست نیست. این مطالعه با هدف تعیین الگوی مطالعاتی دانشجویان, کارورزان و دستیاران بخش‌های زنان و مامایی بیمارستان شهید بهشتی اصفهان در سال ۱۳۷۹ انجام گرفته است. تا برنامه‌ریزان آموزشی را در تغییر و تدوین شیوه‌های آموزشی یاری دهد و امکان شناسایی نقاط قوت و ضعف فرایند مطالعه دانشجویان را فراهم نماید.

روش‌ها

در یک مطالعه توصیفی، الگوی مطالعاتی ۲٦۰ نفر دانشجویان پزشکی، کارورزان و دستیاران بخش زنان و مامایی بیمارستان شهید بهشتی در سال ۱۳۷۹ مورد بررسی قرار گرفتند. حجم نمونه در این مطالعه ۲٦۰ نفر و نمونه‌ها به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات, پرسشنامه بوده که روایی آن با اعتبار محتوا و پایایی آن با آزمون مجدد تأیید گردیده بود. پرسشنامه در محل بیمارستان بین دانشجویان توزیع و از آنها درخواست شد، در فرصتی مناسب آن را تکمیل و عودت دهند. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS به صورت توزیع فراوانی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

از بین ۲٦۰ دانشجوی مورد مطالعه ۱٥٥ نفر (٥۸ درصد) کارآموز پزشکی، ۹۰ نفر (۳٦ درصد) کارورز, ۱٥ نفر (٦ درصد) دستیار بخش زنان و مامایی بوده‌اند.

یافته‌ها نشان داد که به نظر ٦۰/۳ درصد دانشجویان، تأهل بر کمیت و کیفیت مطالعات آنها اثر زیادی داشته است که به ترتیب ٥۳ درصد دانشجوی پزشکی، ۷٥ درصد کارورزان و ۸٥ درصد دستیاران این امر را زیاد گزارش نموده‌اند. در مورد داشتن فرزند ۱۰۰ درصد دستیاران تأثیر آن را در مطالعه زیاد ذکر کرده بودند, در حالی که اکثریت دانشجویان و کارورزان آن را چندان مؤثر نمی‌دانستند. اکثریت دانشجویان با خانواده خود در منزل زندگی می‌کردند (٥۸/٤ درصد)، در حالی که ۳۰/۷ درصد در خوابگاه و تنها ۱۰/۹ درصد در منازلی دور از خانواده ساکن بودند. اکثریت نمونه‌ها بهترین مکان مطالعه را منزل ذکر کرده و علت این انتخاب را به ترتیب: بودن با خانواده، داشتن آسایش و راحتی فیزیکی و روانی و فکری ذکر کرده بودند.

بطور کلی ٤۱/٥ درصد کل دانشجویان ساعات خاصی را به مطالعه اختصاص و ٤۸/٥ درصد ساعات خاصی برای مطالعه در نظر نمی‌گرفتند و باقی افراد به‌این سؤال پاسخ نداده بودند. ٤۸ درصد دانشجویان پزشکی، ۳۰ درصد کارورزان و ٤٦ درصد دستیاران ساعات خاصی برای مطالعه اختصاص داده بودند. از بین دانشجویانی که برای مطالعه ساعات خاصی داشتند، ساعات مطالعه در ۱٥/۳ درصد قبل از ۸ صبح، ۳۷/۷ درصد بعد از ۲ بعد از ظهر، ٤۳/۸ درصد بعداز ۸ شب و ۳/۰٦ درصد بعد از ۱۲ شب بود. اکثریت هر سه گروه شبانگاه مطالعه می‌نمودند.

بطور کلی اکثریت دانشجویان پزشکی و کارورزان ٥-۳ ساعت در طول روز مطالعه می نمودند و مهمترین موانع مطالعه را عدم انگیزه کافی، عدم اطمینان از آینده شغلی، خستگی زودرس و کمبود وقت برای مطالعه ذکر کرده بودند. دستیاران کمتر از ۳ ساعت در روز مطالعه می‌نمودند و مهمترین موانع را کشیک‌های سخت شبانه و بی‌خوابی, تنش حضور در اورژانس، مشغله زیاد کاری، رسیدگی به کارهای منزل و خستگی بیش از حد کار ذکر کرده بودند.

اکثریت دانشجویان (٤۷ درصد) و کارورزان (٥۰ درصد) مطالب جدید را حوالی امتحان مطالعه می نمودند. منبع مطالعه طول ترم اکثریت دانشجویان (٤٥ درصد)، کارورزان (٦۳ درصد) و دستیاران (۸۳ درصد) کتاب درسی اصلی بوده است و منبع مطالعه حوالی امتحان برای اکثریت دانشجویان (۸۹ درصد) و کارورزان (۸۰ درصد) جزوات، در حالی که‌این منبع برای اکثریت دستیاران (٦٦ درصد) کتب درسی اصلی بوده است. زبان کتب مورد مطالعه در ۸٤ درصد دانشجویان، ۷٦ درصد کارورزان و ۹۰ درصد دستیاران کتب ترجمه شده بوده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-11]

بحث

بکارگیری الگوی مناسب مطالعاتی در دانشجویان عامل بسیار مهمی در ارتقای پیشرفت تحصیلی و ماندگاری دانش فراگرفته شده است, در حالی که روش نامناسب می‌تواند موجب محدودیت دریافت دانش و سطحی شدن درک دانشجو شود.

به هرحال, مطالعه تابعی از عوامل فردی، محیطی و زمانی است. دانشجویان ساکن خوابگاه‌ها به علت دوری از خانواده، شلوغی، سکونت چندین نفر در یک اتاق، نداشتن قلمرو شخصی، مسؤولیت‌های مربوط به کارهای شخصی، امکان و وقت محدودتری برای مطالعه دارند. در حالی که در بین متاهلین مسؤولیت‌های نقش همسری و مادری مانعی برای داشتن فرصت کافی و فراغت بال برای مطالعه می‌شود. سایر مطالعات نشان داده‌اند که حجم زیاد درسی، حجم زیاد کارهای خارج از درس، روش‌های آموزشی، فشار و استرس‌های خانوادگی و مشکلات اقتصادی معضلات الگوهای مطالعاتی بوده‌اند در مطالعه‌ای در تهران مشخص شد که غالب دانشجویان برای شب امتحان از جزوات استفاده می‌کنند و در طول ترم از منابع معرفی شده بهره‌برداری می‌نمایند(٤) که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. استفاده دانشجویان از جزوه که به حداقل‌های نیاز آموزشی اشاره داشته ولی خلاصه‌ای سازمان‌یافته و گاه قابل درک‌تر از کتاب ارائه می‌دهد، باعث وابستگی دانشجو شده و او را از مطالعه متون گسترده و اصلی باز می‌دارد. استفاده از کتب ترجمه شده روشی است که سرعت خواندن را تسهیل می‌کند، ولی اگر با دیدی عمیق‌تر بنگریم, از دانشجوی مقاطع بالای تحصیلی انتظار می‌رود که با زبان علمی آشنا و بتواند از آن استفاده نماید. بدیهی است که مطالعه به زبان اصلی نیازمند تسلط به زبان دارد و احتمالاً فرایند آموزشی مقطع پزشکی عمومی این توانایی را بارور نمی‌نماید و لازم است در برنامه‌های آموزشی چنین مهارتی پیش‌بینی و پرورش یابد.

در این مطالعه مشغله زیاد کاری، کشیک‌های شبانه و تنش حضور در اورژانس‌ها مانعی برای استراحت دستیاران بوده است. داشتن استراحت کافی و فراغت بال برای مطالعه امری ضروری است. در مطالعه‌ای مشخص شد که یادآوری جزئیات مطالب خوانده شده قبلی پس از استراحت یا خواب افزایش می‌یابد، بطوری که یادآوری مطالب پس از ۸ ساعت خواب ٤٧ درصد و در کسانی که استراحت نداشته‌اند ۲۳ درصد بوده است و یادآوری مطالب بعد از استراحت دو برابر موارد بدون استراحت بوده است(۲).

مطالعه شبانگاه می‌تواند مانعی برای بهره‌برداری صحیح از زمان مطالعه شود. پژوهشگر پیشنهاد می‌نماید که به روش‌های مطالعه دانشجویان توجه بیشتری مبذول شود و در صورت امکان کارگاهی در مورد الگوهای مطالعه برای دانشجویان فراهم گردد. بر بکارگیری کتب اصلی در آموزش دانشجو تأکید شود و استاد، نقش راهنما و پاسخگویی به سؤالات خارج شده از متن کتب را داشته و در تشکیل ساختارهای ذهنی دانشجو کمک نماید و به عنوان بخشی از وظایف آموزشی, به ضرورت مطالعه کتب, بخصوص به زبان اصلی, تأکید نماید. داشتن تعداد کافی کتب اصلی درس در کتابخانه، برنامه مناسب کشیک‌ها و حجم کاری دانشجویان و دستیاران پزشکی می‌تواند در بهبود الگوی مطالعاتی دانشجویان مؤثر واقع شود.

این مطالعه از نظر انتخاب نمونه که تنها در بخش‌های زنان بوده, محدودیت دارد و پیشنهاد می‌گردد مطالعه وسیعتر و عمیق‌تری در کلیه دانشجویان علوم پزشکی در مقاطع مختلف انجام گیرد.

منابع

1. Olmesdhal PJ. An important internal factor affected course outcome. Medical Teacher 1999; 21(2): 174-5.

۲. میس سی‌ا. رواشناسی مطالعه. ترجمه: امیر فرهمندپور. چاپ اول. تهران: مزکر نشر دانشگاهی. ۱۳۷٦.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-11]

۳. سیف ع‌ا. روش‌های یادگیری و مطالعه. تهران: دوران. ۱۳۷٦: ۷۹-۸۲.
٤. شریعتی ب. نگرش و عملکرد دانشجویان پزشکی پیرامون منابع درسی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی تهران. ۱۳۷۵: ۲۸-۳٤.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-11]

Study Styles of Students, Interns and Residents of Obstetrics and Gynecology in Shahid Beheshti Hospital in Isfahan

Mardanian F, Kazeroonizadeh M.

Abstract

Background. *The factors affecting learning have been always under special consideration by educational experts. It seems necessary to learn about students' study habits, styles and resources to realize their weaknesses and strengths, and make suggestions regarding educational revisions based on this information. This study was performed to determine medical students, interns and residents study styles in obstetrics and gynecology department in Shahid Beheshti Hospital of Isfahan.*

Methods. *In a descriptive study, 260 medical students, interns and residents were studied through a simple random sampling. The data gathering tool was a questionnaire whose validity was confirmed by content validity and its reliability by test/re-test. The data was analyzed by SPSS software using relative and absolute frequency.*

Results. *45% of the students and 50% of interns studied books during the semester and used their notes for the exam as a study resource. The residents always used books. Most students, interns and residents studied translated books. Forty two point five percent of them had a special hour for the study and most of them studied during the night. Being married, having children and residents' responsibilities at the hospital were the most important barriers for studying in this group.*

Conclusion. *The study method, duration and resources used by students, interns and residents were inadequate and require some changes. It is also recommended to provide them with education and facilities in this regard.*

Key words. Study styles, Interns, Medical Students, Residents

Address. Mardanian F, Shahid Beheshti Hospital, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Source. Iranian Journal of Medical Education 2004; 10; 73-76

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-11]